

Feminist Yaşam Biçimi Olarak Diğer Hayvanlarla Birliktelik Gündelik Hayata Dair Bir Sohbet

Leyla Bektaş Ata, Simten Coşar ve Dilek Çiğerdelen

ÖZET

Feminist Asylum Editörler Kolektifinden Leyla Bektaş Ata ve Simten Coşar, hayvan hakları, veganizm, feminizm ve aktivizm hakkında Dilek Çiğerdelen'le konuşuyorlar.

ANAHTAR KELİMELER

Veganizm, feminizm, hayvan hakları savunuculuğu, aktivizm



New articles in this journal are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 United States License.



This journal is published by [Pitt Open Library Publishing](https://pittopenlibrarypublishing.com).

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğrencisi Dilek Çiğirdelen'le bir yaşam biçimi olarak veganlık ve [diğer] hayvanlarla birlikte bir yaşam düşünmek üzerine konuştuk. Kendi gündelik hayatını ekofeminist bir yaklaşım içerisinde yaşayan Dilek, sıradan (*ordinary*) pratiklerin dönüştürücü gücünü anlatıyor. Anlatısı evin içinden çıkıyor, Çanakkale'nin sokaklarına, hayvan haklarını savunan derneklerde gerçekleştirdikleri faaliyetlere, üniversite kampüsüne ve sosyal medya uygulamalarına uzanıyor. Aktivist ve oyunbozan bir hayat sürerken yaşadığı karşılaşmaları Simten Coşar ile birlikte konuştuk, dinledikçe ilham aldık.

Dilek: 23 yaşındayım. Çanakkale'de yaşıyorum. Bursa doğumluyum. Şu an Sosyoloji okuyorum. İlk senem. Önce İktisat deneyimim oldu, Radyo Sinema deneyimim oldu, Felsefe deneyimim oldu. Hepsini yarıda bıraktım. Sosyolojide karar kıldım. Eğitim hayatımın yanı sıra *diğer hayvanlarla* ilgili elimden gelen ne varsa onu yapmaya çalışıyorum.

Leyla: Neler yapıyorsun mesela, somutlaştırmak gerekirse?

Dilek: Diğer dernek üyeleriyle birlikte besleme yapıyorum. Kısırlaştırma yaptırmaya çalışıyorum; randevu ayarlayabildiğimiz sürece. Geçenlerde İskele'de imza standı kuruldu. Meclise göndermek için bir metin hazırlandı. Orada durabildiğimiz kadar durduk. Şimdi (siyasi) partilerle görüşmeler oluyor seçim yaklaştığı için. Onlara katılmaya çalışıyoruz.

Leyla: Daha çok yerel yönetimlerle neler yapılabilir, diye bakıyorsunuz sanırım.

Dilek: Evet evet.

Leyla: Şöyle bir soru soracağım. Absürd bir soruysa üzgünüm. Nasıl yeniden formül etmek istersen öyle ilerleyebilirsin. [Diğer] Hayvanlarla kurduğun empati nasıl başladı hayatında? Öyle bir an var mı, ya da hep zaten seninle birlikte miydi bu durum? Spesifik bir olay ya da durum var mı aklına gelen?

Dilek: Dedemin bir tarlası vardı. Orada bir kedi vardı baktığımız. İlk öyle girdi sanırım (hayatıma).

Leyla: Kaç yaşındaydın o zaman?

Dilek: Ben altı yaşındayken oradaydı. Onun kenelerini o dönem bilgi sahibi olmadığımız için kerpetenle filan çıkartıyorduk babamla. (Gülüyor) Bir de, sokakta bulduğum her kediyi bahçeye getiriyordum. Cıvcıv alalım diye ısrar ediyordum falan... Eve hayvan sokmuşluğum çok oldu.

Leyla: Nasıl karşılanıyordu bu durum ev halkı tarafından?

Dilek: Güzel. Çok tepki almıyordum. Annem sadece evde olmalarını pek istemiyordu, bahçede sorun yoktu. Zaten babam çocukken hayvanlarla büyüdüğü için annem de köyde büyüdüğü için alışıklardı. O yüzden sorun olmuyordu.

Leyla: [Diğer] Hayvanlara bakmakla [diğer] hayvanlarla birlikteliğin bir yaşam biçimi haline gelmesi arasında bir fark var. Bu durum nasıl gelişti? Hep öyle miydi zamanla mı dönüştü?

Dilek: Dönüştü. Ömer, kedimin ismi. Hâlâ benimle yaşıyor. Onu, annemin arkadaşından çalmamla dönüştü. (Gülüyor)

Leyla: Kaç yaşındaydın o zaman?

Dilek: 19 yaşında.

Leyla: Ne oldu onunla birlikte? Ömer ne dedi sana?

Dilek: Çok güzel bir soru. (Gülüyor) Arkadaş olduk birbirimize. Bir de, şey çok incitti beni: Ömer'i bulduğunda annemin arkadaşı yolların arasında, refüj mü denir ona? Gözleri çok iltihaplı, işte ağzı burnu iltihaplı şekilde bulmuş yağmurun altında. Annesi yok filan ve hayatta kalabilmek için insana muhtaç kalması beni incitti. Öyle başladı. Yani ben onun gözlerini tedavi etmemiş olsaydım bir şekilde öleceğini bilmek... farkındalık yarattı bende. Öyle dönüştü.



Leyla: Yani yaklaşık dört yıldır.

Dilek: Evet.

Leyla: Başka bir hayvan var mı, evde seninle yaşayan?

Dilek: Evet. Üç kedim var evde benimle yaşayan.

Leyla: Diğerleri Ömer'den sonra mı geldi peki?

Dilek: Evet.

Leyla: Şöyle sorsam... Sıradan bir günde neler yaparsın genelde?

Dilek: Sabah çok erken kalkıyorum, maalesef. Çocukların, kedilerin mamalarını koyuyorum, sularını tazeliyorum. Kahve yapıyorum kendime. Biraz kitap okuyorum o esnada. Sonra izleyeceğim bir şeyler varsa onları izliyorum. Dernekle ilgili yapılacak bir şey varsa oraya gidiyorum. Ama tabii, normalimde şunlar da var. Bir gönüllü arıyor ya da Whatsapp grubuna yazıyor. Bir yerde yardıma ihtiyacı olan bir diğer hayvan oluyor – kaza geçirmiş, yaralanmış, hasta gibi – ona gidiyorum. Bazen birkaç saat bazen bir gün bu şekilde geçebiliyor.

Leyla: Derneğin adını da söyleyelim, kayda geçsin.

Dilek: Çanakkale Morpatı Derneği. Dernekten yapılacak bir şeyler varsa oraya gidiyorum, dersim varsa oraya [üniversiteye] gidiyorum. Yoksa bir şeyler okuyup bir şeyler izlemeye devam ediyorum. Bu aralar biraz pasif geçiyor günlerim.

Leyla: Vegan olma kararının ilgili konuşalım mı biraz? Bu karar nasıl verildi? Senin hayatını nasıl etkiledi? Hem gün içinde yapıp ettiğin işleri hem de [diğer] hayvanlarla, doğayla, kendinle ilişkini?

Dilek: Bir anda verildi bu karar. Pandemide annemin evine döndüm. ve orada biraz fazla şey izlemek zorunda kaldım. Dışarı çıkamadığım için kendimi de maruz bıraktım, aslında. Zaten Morpatı Derneği'yle iletişimimiz başlamıştı. Diğer hayvanlara bakışım da değişmişti az çok. Sonra belgesel izledim ve o gün karar verdim vegan olmaya.

Feminist Yaşam Biçimi Olarak Diğer Hayvanlarla Birliktelik

Leyla: Geçiş aşaması zor oldu mu?

Dilek: Annem anlayışlı birisi olduğu için ve onunla yaşadığım için yemek kısmı zor olmadı. Ama o etiği anlatmak, kavramasını sağlamak biraz zor oldu. Geçen gün arkadaşımınla konuşurken de fark ettim çünkü. İnekler hayatları boyunca süt salgılamış gibi anlaşılıyor mesela. Halbuki biz de memeliyiz ve doğurmadığımız sürece süt salgılamıyoruz ve kendi yavrumuz dışında diğer bir yavruya sütümüzü vermiyoruz, değil mi? Onun gibi şeyleri anlatmak zor oldu. Farkındalığınız arttıkça moraliniz bozuluyor, maalesef.

Leyla: Vegan olmak merak uyandırıyor mu çevrenizde? Arkadaşlarının seninle kurdukları ilişkide bir fark yaratıyor mu? Olumlu ya da olumsuz bir etkisi var mı?

Dilek: Evet, olumsuz etkisi var. Fazla "hassas" olarak nitelendirilebiliyorsunuz bazen. Bir de şey, yani, aslında merak ediyorlar ve sormak istiyorlar ama sorarlarsa kendileriyle yüzleşmek zorunda kalacaklarını düşünüyorlar sanırım. O yüzden alayla soruyorlar.

Leyla: Baş etme taktiği gibi belki de.

Dilek: Evet evet. Ama zorbalığa maruz kalmadım şimdiye kadar, hiç. (Bunun cesaret edememekle de alakalı olduğunu düşünüyorum.)

Leyla: Belki bu da güzel bir şeydir. Peki aile, hanede, civarda akrabalarda nasıl bir tutum oluyor? Tuttuğun yol yol değil, şeklinde yaklaşımlar var mı? Geri çevirmeye yönelik... Bu çok yaygındır ya, geleneksel aile yapısında bu tür tutum takınmalar...

Dilek: Akrabalarda var; çekirdek ailede yok da. "Yaaa... geçmiş olsun, inşallah dönersin", "Proteini nereden alıyorsun?"... Oluyor öyle şeyler.

Leyla: Ne yapıyorsun öyle bir durumda?

Dilek: Bunun diyet amacıyla yapılmadığını anlatmaya çalışıyorum. Yani düzelecek ya da geçecek bir şey olmadığını, hayat tarzı olduğunu, etik bir duruş olduğunu anlatmaya çalışıyorum. Ama anlamazlarsa da, "ben böyle istiyorum, sistemin bir kölesi olmayı reddediyorum", diyorum ve geçiyorum.

Leyla: Peki sosyalleştiğin ve buna dair bir tepkiyle karşılaşmadığın ya da açıklama yapmak zorunda kalmadığın günler oluyor mu?

Dilek: Artık çok karşılaşmıyorum. Çünkü sosyalleşmiyorum. Ama karşılaşsam da "Merhaba ben veganım" demediğim için oraya gelene kadarki süreçte zaten biraz samimiyet kurmuş oluyoruz. Ben de ona göre insan seçtiğim için çok yargılayacak, yadırgayacak ve etiketleyecek insanlarla samimi olmuyorum. Sosyalleşirken zorlanmıyorum.

Leyla: Sanki böyle kendiliğinden ilişkilere yaklaşımında etik bir düzlem kuruyormuşsun gibi. Hani başlangıç noktanın çok net bir şekilde altını çizerek karşılaşmalar yaşıyor gibi oluyorsun.

Dilek: Evet evet.

Leyla: Yani ben bunu buradan böyle söylüyorum, bana böyle gibi geliyor, ama, sen ne dersin?

Dilek: Öyle. Zaten sosyalleşeceğim çevreler de işte ne bileyim yani dermekten birileriyle karşılaşmış oluyorum az çok diğer hayvanlara bakışı belli oluyor zaten, onların; ya da üniversitede bölümden birileriyle karşılaşmış oluyorum. Onlar da daha açık fikirli oldukları için sanıyorum, onlardan da kötü bir adım görmedim şimdiye kadar. Bir tek, akrabalar ve komşular konusu var. Yaşça büyüklere anlatmakta biraz daha zorlanıyorum.

Leyla: Peki Çanakkale nasıl bir yer veganlar için? Çanakkale vegan dostu bir yer mi?

Dilek: Maalesef, değil. İnkame ürün bulmak çok zor. Dışarıda patates dışında yiyecek bir şey bulmak ya da ev yemeği, zeytinyağlılar dışında yiyecek bir şey bulmak çok zor. Kafelerde bitkisel süt bulmak bile zor. Geçen sene üniversitede vegan menü vardı yemekhanede. Dilekçe vererek elde etmiştik bu hakkı, ama onu da kaybetmişiz bu sene. Vegan menümüz de yok artık. (Söyleşi gözden geçirilirken üniversite yemekhanesinde vegan menü yeniden başlatıldı.)

Leyla: Menünün artık çıkmamasının bir sebebi var mı?

Dilek: Henüz iletişime geçmedim bu konuyla ilgili. Ama talep az olduğu içindir diye tahmin ediyorum.



Leyla: Nasıl baş ediyorsun bu durumlarla? Çünkü tüm bu çabaların bir iş yükü getirdiği de bir gerçek.

Dilek: Evde bir şeyler yapıp öyle çıkmaya çalışıyorum dışarıya. Yani kafeye gideceksem ve sütlü bir kahve içeceksem bitkisel sütümü yanıma alıp öyle gidiyorum. Rica ediyorum bununla yapar mısınız diye. Onun dışında patatese ya da salataya biraz mahkûm kalıyorsun ya da çiğ köfteye. (Gülüyor)

Leyla: Yaşadığımız şehir ve karşılaştığımız diğer kamusal mekanlar bizi büyük ölçüde belirliyor galiba, değil mi?

Dilek: Evet. Bursa'da daha kolay(dı) diyebilirim.

Leyla: Öyle mi? Daha büyük bir şehir olmasıyla mı ilgili?

Dilek: Sanırım öyle. Yani daha çok talep olduğu için sanırım biraz. Köşebaşı diye bir restoran var et üzerine. Orası bile vegan ikameler çıkarttı artık.

Leyla: Bunu neye bağlıyorsun?

Dilek: Talebin çok büyük etkisi var bunda. Oraya gidip, vegan yiyebileceğim bir şey var mı diye sormak bile biraz etkiliyor, onu fark ettim. Bunu sırf reklam için yapanlar da var. Örneğin, Burger King'in "Plant-based Whopper'ı". Ekmeğin içinde yumurta var ve Whopper'ın içine mayonez ekliyorlar. Ve etlerin piştiği yerde sözde vegan menü de pişiriyorlar.

Leyla: Reklamla ilgili daha fazla konuşmamız lazım. Sosyal medyadan başlayalım mı? Sosyal medya seni hiç etkiledi mi sence? Fikirlerini görüşlerini değiştirdi mi?

Dilek: Büyük ölçüde değiştirdi. Kendimi maruz bıraktım sosyal medyaya. İşte vegan olan kişilerin hesaplarını takip ettim falan, zaten meyilim varmış (Gülüyor). Kendimi maruz bıraktım ve çok etkiledi beni.

Leyla: Takip ettiğin ve önerebileceğin hesapları paylaşır mısın bizimle?

Dilek: Elif Taşteknem var. Vegan Earth var. Vegan Zülal var; Zülal Kalkandelen; bağımsızHayvan var. Aklıma ilk gelenler bunlar.

Leyla: Bu durumda bu tür hesapların ve bu tür içerikler oluşturmanın işe yaradığını düşünüyorsun.

Dilek: Hımm hımm. Kesinlikle.

Leyla: Kendi çevrene baktığında, üniversiteden arkadaşlarına örneğin. İnsanlarda vegan olmaya ya da [diğer] hayvanlarla ilişkilenmede etik düzleme ilişkin bir merak var mı? Ya da vegan olmak bir trend olarak mı görülüyor? Ben de denesem mi acaba diyenler oluyor mu? Yaşadığın karşılaşmaları nasıl değerlendirirsin?

Dilek: Sanırım artık merak yok. Veganlığı sadece sağlık için aralıklı bir diyetten ibaret görenler de var. Etik kaygıları olmuyor. Bir hafta gibi bitkisel besleniyorlar, kendi sağlıkları için.

Ama ben uzun süredir yeni ortamlara girmedim için bilmiyorum. Bu çıkan haberlerle ilgili de olabilir. İşte çocuğuna marul yedirdi ve çocuğu öldü gibi haberler (oluyordu). Çocuğu vegandı o yüzden öldü gibi haberler... Yakın zamanda bir kadın vefat etti, çiğ besleniyormuş ve vegandı o yüzden öldü, diye haberler çıktı. Babamlar bana attı o haberleri. Ama eskisi kadar soru almıyorum ben. Merak yok sanırım artık.

Leyla: Öğrendik hepimiz galiba. Şu an senin bilginde başka bir boyut daha var. Bu esnada neyi nasıl dönüştürürüm, neyi nasıl ikame ederime dair. Sen bu bilgiyi kamusalılaştırmayı düşünüyor musun? Ya da kamusalılaştırıyor musun?

Dilek: Sorulmadığı sürece aktivizm yapabilen biri değilim pek.

Leyla: Aktivizm yapmak nasıl bir şey sence?

Dilek: Düşünüyorum da, dernekteki çoğu kişi [diğer] hayvan bedeni ve çıktısı yiyor. Onların arasında olmak da aslında tek başına aktivizm gibi geliyor. Çünkü geçen gün [diğer] hayvan haklarıyla ilgili bir basın açıklaması yapıldı İstanbul'da. Oradan çıktık ve sonra onlar köfte yedi, hamburger yedi. Ama bir yandan da, bana vegan alternatifler arıyorlar, filan. Yani bir noktada kendileriyle yüzleşmek zorunda bırakıyorum, sadece orada olarak bile.

Ama aktivizm nasıl bir şeydir sorusuna net bir cevabım yok.

Leyla: Net oldu bence bu cevap. Çok güzel bir cevap oldu.

Simten: Mesela arabada gidiyoruz. Ben geçip gidiyorum veya geçidinin oradan. Yanımdan çok sakın bir ses geliyor, yan taraftan: "Yani yol da verilebilir tabii, öncelik yayanın". Ondan sonra Dilek olsa da olmasa da... Ya evet, niye yapıyorum yıllar boyunca bunu. Veganlık bambaşka bir şey tabii. Ben Türkiye'ye döndüm veganlığı bıraktım ya. Yine de yumurta yememeye çalışıyorum. Olabildiğince. Bugün mesela deli gibi açtım. Bir pastaneye girdim. Yumurta kokuyor pastane. Dedim hiç yumurtasız bir şeyiniz yok mu? Poğaçaңыз, simidiniz. Yok, hepsi yumurtalı, dediler, çıktım. Eskiden olsa mesela... Aktivizm bana böyle bir şey gibi geliyor. Gündeliğin içine birebir dokunmuş. Böyle böyle minik minik şeyler yapıyor Dilek, öfkelenmeden.

Leyla: Örneğin o demekte birlikte hareket ettiğiniz insanların senin için de alternatifler arıyor olması... Yani bunun bir yandan düzlemine oluşturuyor olması, belli farkındalıkların ve hassasiyet kelimesini biraz rahatsız edici buluyorum aslında burada, ama yine de kullanılabilir. Belli hassasiyetlerin olduğu ya da kurulabildiği... Belli ortaklaşmaların da kurulabildiğine dair bir ışık veriyor sanki. O açıdan bu bile değerli bir şey diye düşündüm sen anlatırken.

Dilek: Öyle.

Leyla: Sadece yemek mevzuu değil tabii veganlık. Diğer meseleler nasıl ilerliyor? Kullandığın diğer ürünleri satın alırken ne tür güçlükler yaşıyorsun?

Dilek: En başta biraz zor oluyor; her gittiğiniz yerde (ilgili ürünü) işte vegan mı, deneyli mi diye aratmak zorunda kalıyorsunuz.

Leyla: Bunu nasıl yapıyorsun?

Dilek: Google'a direkt yazıyorum.

Leyla: Bunun için uygulamalar aplikasyonlar var mı diye merak ettim.

Dilek: Deneyler konusunda var ama ismini hatırlamıyorum. Sonradan zaten oturuyor kafanıza. Yani bu deneyli marka, bu deneysiz. Ayakkabı konusu biraz zor. Çünkü yapıstırıcılarda [diğer] hayvansal

ürünler kullanılıyor. Onun için ben biraz hazıra konuyorum. Takip ettiğim hesapların linklerinden gidiyorum ya da işte satıcıya sor kısmından soruyorum *online* ise. Yün meselesi var. Kazak alırken bunlara dikkat ediyorum. Bunları alırken dikkat ediyorum. Tabii bir de Çin satışı konusu var.

Leyla: Başka bir şey yok derken de epey bir şey sayıyorsun. Hiç aklıma gelmeyebilecek şeyler. Şimdi büyük ihtimalle sen çok kanıksadığından senin için sıradanlaşan bilgi aslında herkes için sıradan değil. O yüzden bana kalırsa sahip olduğun bilginin ve tecrübenin hakkını yeme (Gülüyoruz). Öyle bir dönemdeyiz ki, bir yandan her şeye erişebileceğin ya da her şeyi görebileceğin bir ortam var; erişebileceklerinin sınırsızlığını ve çeşitliliğini... Öte yandan bir etik duruşun var ve bu hangi ürünlerle nasıl ilişkileneceğini de çerçevesiyor. Fakat gerçekten bir çerçeve varmış gibi. Satın alabileceğin ve yaşayabileceğin hayatlara dair ve burada detay detay dikkat etmek gereken de bir sürü mevzu var. Belki bir süre sonra öğreniyorsun markaları, ama burada birey çok yalnız gibi geliyor bana. Yani her şeyi tek başına çözmek gerekiyor. O sosyal medya hesaplarını kendin bulman gerekiyor, örneğin. Bu süreç nasıl gelişti? Bunun üzerine düşündün mü, o esnada bu süreçte sadece bir insan, Dilek olarak ben niye bu kadar şeyi detaylıca bilmek zorundayım, bu satın almanın evreninde, diye geçti mi aklından? Bu tüketim dünyasının her şeyiyle bir kimya mühendisi gibi bir gıda mühendisi gibi tek tek...

Dilek: Ben tam böyle pandemi sırasında adım attığım için bu yola... O zaman gruplar vardı. Online görüşmeler yapılıyordu. Atölyeler düzenleniyordu online olarak. O yüzden kendimi çok yalnız hissetmedim. Bir de, erkek arkadaşım da destek oluyordu, bana bu konuda. Ama bunun dışında bir çerçeve var, doğru. Zorlanıyorsunuz, o da doğru. Ama günün sonunda, başka birinin hayatından daha kıymetli değil bu zorluk. Ya da birinin acı çekmesine vesile olmaksızın işte o ruju da almayı veririm; ya da o ayakkabıyı giymeyiveririm. O yüzden özgürlüğüm kısıtlanıyormuş gibi hissetmiyorum ben.

Leyla: Bazı ürünleri takip ettiğin hesapların linkine tıklayarak alıyorum dedin. Şunu merak ettim, şöyle hesaplar var mı: Hem vegan olup hem de sürekli alışveriş linkleri paylaşan hesaplar var mı?

Dilek: Hayır, hayır. Yani benim bildiğim yok en azından.

Leyla: Bu çok iyi.

Dilek: Biraz ikircikli bir durum olurdu sanırım (aksi).

Leyla: Çok olurdu herhalde. Yani bu kadar tüketmeye teşvik etmenin kendisi ne veganlığa ne de herhangi bir etik duruşa sığmıyor gibi geliyor bana. Çünkü bazı hesaplar var mesela hayata bakış açılarını belli şekillerde beğendiğiniz insanların olabiliyor paylaşımları ya da sergiledikleri ya da temsil ettikleri yaşam biçimleriyle. Fakat o kadar çok link veriyorlar ki ve sizin satın alma pratiklerinizi de bir şekilde gerçekten etkiliyorlar. Ve satın alıyorsunuz siz de, günün sonunda. O kadar da bağımsız karar vericiler olduğumuza inanmıyorum çünkü. O yaşam biçimiyle o kadar link paylaşmak bir araya gelmiyor gibi. Aslında yine bizlerin birey olarak baş etmesi gereken başka bir meseleyi ortaya çıkarıyor. O yüzden sordum, bu hassasiyetlerle de bu kadar link paylaşmak mümkün mü diye.

Dilek: Yok, değil. En azından benim takip ettiğim kesimde bu yoğunlukta bir link paylaşımı yok.

Simten: Ben de aynı şeye katılıyorum. Çok sağlam bir soruydu bu arada. Sağ olasin Leyla.

Vegan hesapları çok takip etmiyorum ama rastgeldiğim vejeteryan gruplarında da bu yok. Restoranlar kendi reklamlarını yapıyor; vejeteryen, vegan olarak reklamını yapıyor. Ama bunu vejeteryen, vegan gruplar yapmıyor. Gidip şurada yiyebilirsin, deniyor. Bu da iyi bir şey. Yön gösterme. Bahsettiğin linkler ayrı bir şey.

Leyla: Ama bu da iyi bir şey sanki. Çünkü her şeyi de kendin bulamazsın gerçekten. Bu kadar reklam alabilirler gibi geliyor bana. Ben de reklam denetleme kurumu değilim tabii. (Gülüyoruz) Tahmin ettim ama öyle olduğuna.

Simten: Facebook'ta falan yaşamıza kilomuza bakıp bize sayfalar, linkler çıkıyorlar ya... Bir kez bile vejetaryen ya da vegan linklerle karşılaşmadım Facebook'ta.

Leyla: Bu bilgi işlenmiyor mu acaba? Pazar payı düşük mü acaba?

Simten: Et tüketmeyince zaten pazardan düşüyorsun. Susayım ben. (Gülüyor)

Leyla: Veganlar iyi tüketiciler değil mi peki? Ne dersin Dilek? Biraz oyunbozanlar galiba, değil mi? Biraz değil de epey.

Dilek: Evet.

Leyla: Bu oyun bozanlıkla ilgili eğer öyle tanımlıyorsan sen de, ne dersin? Önce bunu sorayım.

Dilek: Oyunbozanlık değildir ya. (Gülüyor).

Leyla: Peki oyunu kim kurdu da diyebilirsin. (Gülüyoruz)

Dilek: Oradan bakınca oyunbozanlık evet. Düzene bir başkaldırı.

Leyla: O zaman başlı başına hiçbir şey yapmasan da aktivist, oyunbozan bir hayat çıkıyor ortaya. Günün sonunda, bunun için ekstra bir şey yapmaya gerek kalmayacak diyeceğim, ama zaten yaptığın her şey "ekstra"ya giriyor bu düzende. İşte hani herhangi bir şey bir kalemin ucunu bile araştırırken verdiğin o emek zaman gözle görülür, ölçülebilir iş gücüne tekabül ediyor.

Dilek: Bir aplikasyon var. Veganların Twitter'ı gibi. Hangi yılda hangi günde (vegan olmaya) başladığınızı giriyorsunuz. O da size şu kadar günde bu kadar [diğer] hayvanın hayatını kurtardın, bu kadar dönüm ormanı diye hesaplıyordu.

Leyla: Nasıl hissettirdi bunu kullanmak?

Dilek: Yalnız değilmişim gibi. Bir de, olmaması gereken bir yerden hafif bir gurur da geliyor. Halbuki zaten yapmamam gereken bir şeyi yapmıyorum.

Leyla: Motive edici oluyor mu peki?

Dilek: Motive edici çok oluyor. Çok motiva edici. Bir de her şeyle birmişim gibi de hissediyorum. Yani benim sokaktaki bir kediden bir farkım yok; hissedebilirlik ya da ne bileyim bilinç açısından bir fark yok.

Leyla: Bu eşitle(n)me düzlemi, bu hiyerarşisiz ilişkilendirme düzlemi ne katıyor sana insan olmayan diğer canlılarla, hayvanlarla ve doğayla ilişkiyi göz önünde bulundururca?

Dilek: Bir gibi hissediyorum. Zaten henüz insanlarla ilgili hiyerarşimi aşabilmiş değilim, maalesef. Ama insan olmayan hayvanlarla ilgili... Çok acı verici bir şey bir de. Her gün üzülecek çok şeyin oluyor.

Leyla: Nasıl baş ediyorsun peki bununla?

Dilek: Değişebileceğini umut ederek ya da elimden geleni yaptığımı söyleyerek. Sadece kendim olarak bile birilerinde bir ışık yakabiliyorum. Ama dünya da maalesef böyle bir yer ve son kafes kırılana kadar da mücadele edeceğiz. "Gençliğimiz var."¹ (Gülüyoruz)

Leyla: Az önce sorduğum soruya bağlamaya çalışacağım. Biraz da yanıtladın bunu ama... Oyunbozan olmanın maliyeti ne? Sana neye mal oluyor?

Dilek: Yemek ya da tüketim kısmını geçerse, seçici olmak durumundayım. İçimden de öyle geliyor. Eskiden iletişim kurabildiğim ya da iletişim kurarken keyif aldığım kişilerle artık iletişim kuramamaya başlıyorum. Geçmiş ilişkilerimi etkiliyor bu durum. Farklı yerlerdeyiz çünkü onlarla. Uzak kaldık; onların farkındalıklarıyla ya da hayattaki dentleriyle benimki bir olamıyor. Çok kesişim noktamız yok yani. Onun dışında, yeni insanlarla tanışırken de tabii. Önce işte, benim için nedir önemli olan? Diğer hayvanlara zarar vermeyi düşünüyor mu? Sonra da ne ölçüde zarar veriyor? Sadece tabağında bir diğer hayvan mı var ya yoksa sokakta gördüklerine de zarar veriyor mu, gibi. Samimiyetimi de ona göre kuruyorum. O yüzden daha da seçici olmak zorunda kalıyorum. Böyle küçük bir çevrem kaldı.

Leyla: Nasıl hissettiriyor o küçük çevre?

Dilek: Güvende hissettiriyor.

Leyla: Çok güzel ifade ettin. Kapanış gibi de oldu.

Simten: Güvende derken?

Dilek: Sizin de dediğiniz gibi bu "hassasiyetlerinize", "hassas" yaklaşan insanlarla birlikte olunca sadece çevrenizde onlar kalınca tam olarak kendiniz olabiliyorsunuz. Kendim olmaktan korkmuyorum. Ne hissediyorsam onu o an söyleyebiliyorum. Bir de, ortak çok paydamız var çevremdeki insanlarla. O yüzden paylaşımlar da çok keyifli oluyor. Yani bu oyunbozan olmak belki yaşamın gençliği ile de ilgili olabilir ama istemediğim hiçbir yerde kalmamayı daha net öğretti bana. Ya da kendimi olamadığım hiçbir yerde kalmamayı...

Leyla: Ne kadar erken bir farkındalık değil mi?

Dilek: (Gülüyor) Öyle mi? 23 yaşındayım ama.

Leyla: Bu konuya hiç girmeyelim, canımız sıkılmasın. (Gülüyoruz)

Simten: Ben bir şey sormayacağım. Sadece Dilek'le geçirdiğim süre benim için hep bir bilgilenme süreci, feminist bilgilenme süreci. Hani seninle de hep konuştuğumuz hayatın içinden gelen bir bilgilenme süreci vardır ya; bana da dokunan muhtemelen etraftakilere de... Bu durumu üniversiteyle nasıl ilişkilendirirsin? Ya da ilişkilendirmek ister misin?

Leyla: Evet. Çünkü şöyle o bölümler, alanlar değişirken Dilek de değişiyor. Dilek'in etik duruşu da değişiyor, farklılaşıyor. Bunlar birbirleriyle paralel mi ilerliyor? Biri diğerini tetikliyor mu, ne oluyor orada?

Dilek: Tetikliyor. Bir kez yapınca bir daha yapabilirim cesareti geliyor. Hayatla ilgili de cesaretlendiriyor. Bedeli ne olursa olsun mutlu olmadığın yerde kalmamakla ilgili... Radyo televizyon bölümünden ayrılmaya sebepim, gelecekle ilgili kaygıydı. Ama iktisattan ayrılmaya sebepim, şey, tamamen karakterimle ilgiliydi. Çünkü mezun olduğumda ya bankacı olacaktım ya maliyeci olacaktım, muhasebeci olacaktım ve hiçbirini beni mutlu etmeyecekti. Çünkü hep tüketimle ilgili bir şey var ortada. Ve ben de bu kadar tüketimi ve kapitalizmi reddetmeyi konuşurken iktisat okumak istemedim, Türkiye şartlarında istemedim. O yüzden sosyolojiye karar verdim Yani çok da bir sebebi yok aslında.

Leyla: Epey var bence. Daha ne yapsaydın? Bölümleri takır takır değiştiriyorsun. Bu kimsenin cesaret edebileceği bir şey değil.

Simten: Birinden çıkıyor, diğerine giriyor. Hiçbirimizin doğru düzgün cesaret edemeyeceği bir şey.

Dilek: Simten, sen de yapmadın mı?

Simten: Ben yaptım; ama bir kere yaptım. İşletmeden siyaset bilimine geçtim. Ama siyaset biliminden hiçbir zaman ümidimi kesmemiştim, emekli olana kadar. Bunlar hayatın evrilişi içinden gelen kararlar ya.

Leyla: Veganlıkla feminizmin nasıl buluştuğunu dair belki bir şeyler söylemek isteyebilirsin.

Dilek: Dün akşam grupta bununla ilgili bir konuşma oldu. Ekofeminizmle ilgili ve yani bilinmiyormuş, onu fark ettik Simten ve ben. Ama araştırılmasına vesile olduk en azından. *Etin Cinsel Politikası'nı* örnek verdim ben de bu konuyla ilgili. Başka ne diyebilirim, bilmiyorum. Bütün zincirler aynı gibi geliyor bana. Veganizm de feminizm de tahakküm düzenini reddediyor. Birilerinin başka birilerinin kölesii, olmasını, birilerinin üstünlüğünü. Her ikisi de bu adaletsiz düzene bir başkaldırı. Kimse kimse için yaratılmadı ve kimse kimseden üstün değil.

Leyla: Bu farkındalık ne zaman oldu peki? Bütün zincirlerin aynı olduğu farkındalığı... Nasıl bir okuma, düşünme tartışma düzlemiyle? Nasıl bir yoldan geçtin?

¹ Ekrem İmamoğlu, İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2019 Belediye Başkanlığı seçim kampanyasında yaptığı konuşmalarda sıklıkla 'gençliğimiz var' ifadesini kullanıyordu. (e.n.)

Feminist Yaşam Biçimi Olarak Diğer Hayvanlarla Birliktelik

Dilek: Ben çok küçük yaştan beri feminist olarak nitelendirilebilecek biriyim. Büyüdüğüm çevreyle ilgili sanırım. Sonra vegan olunca da en çok sömürülenlerin dişiler olduğunu gördüm Bir de, şey çok etkilemişti beni: Çanakkale'ye ilk taşındığımdaki evimin sokağında Yarmagül isminde bir köpek vardı. Ve işte çok kiloluydu; çok zor hareket ediyordu; kötü durumdaydı. Sonra oradaki insanlarla sohbet ederken öğrendim; her yeri saçma doluymuş, bütün vücudu saçma doluymuş ve sebebi de... Yani onların sebep olarak gördüğü şey de kısır değilken erkek köpeklerin peşine takılması ve işte kavgaların olmasıymış. O yüzden Yarmagül'ü vurmaya tercih etmişler, erkek köpekler gitsin diye. O beni biraz etkilenmişti. Niye, niye hep dişiler?

Leyla: Bu iç içe geçmeyle ilgili farkındalık çok değerli. İç içe geçme dediğimde de aslında zihinsel olarak iki farklı kategori gibi konular oluyor; sanki feminizimle hayvanlarla kurduğum ilişki o eşitlik. Dilek: Birarada diyelim.

Leyla Bektaş Ata ve Simten Coşar

Feminist Asylum Editörler Kolektifi

